107626 - İki secde arasındaki oturuşta ellerini yummalı ve şehâdet parmağıyla işâret etmeli midir?

Soru

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn, "Namazın Kılınış Şekli" kasetinde iki secde arasındaki oturuşta -tamamen teşehhüde olduğu gibi- duâ ederken şehâdet parmağını kaldırıp hareket ettirmenin sünnet olduğunu belirtmiştir.
İlginç olanı, bildiğim kadarıyla değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn'den başkası bu görüşü söylememiştir. Hatta "eş-Şerhu'l-Mumti'" kitabında "Namazın Kılınış Şekli" bölümünde bile bu görüş yoktur. Buna göre bu görüşe göre amel (hareket) etmeli miyim?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Bu meselede fakihler (âlimler) arasında görüş ayrılığı bulunmaktadır.

Fakihlerden kimisi:

"Namaz kılan kimse, burada (iki secde arasındaki kısa oturuşta) -tıpkı teşehhüdde yaptığı gibi- sağ elini yumar ve şehâdet parmağıyla işâret eder" demektedir.

Kimisi de;

"Aksine elini açar ve yummaz" demektedir.

İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"...Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ellerini kaldırmadan tekbir getirip başını secdeden kaldırırdı.Başını secdeden kaldırırken de ellerini kaldırmazdı. Sonra ayaklarını yayarak otururdu. Sol

ayağını yere yayıp üzerine oturur ve sağ ayağını da dik tutardı...

(Otururken) ellerini ve dirseğini uyluğunun üzerine, el parmaklarının uçları dizinin üzerine koyar ve el parmaklarından ikisini yumar, halka şekline getirir, sonra da (şehâdet) parmağını kaldırır, onunla duâ ederek hareket ettirirdi. Vâil b. Hucr, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu şekilde nakletmiştir.

Sonra Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- iki secde arasında şöyle derdi:

اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاجْبُرْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي.

"Allahım! Beni bağışla, bana merhamet et, beni islah eyle, beni doğru yola ilet, bana rızık ver."

İbn-i Abbas -Allah ondan ve babasından râzı olsun-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu şekilde rivâyet etmiştir.

Huzeyfe -Allah ondan râzı olsun- de iki secde arasında şöyle derdi:

رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي.

"Rabbim! Beni bağışla. Rabbim! Beni bağışla." ("Zâdu'l-Meâd"; c: 1, s: 230'dan kısaltılarak alınmıştır.)

Değerli âlim Muhammed b. Useymîn -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Sol ele gelince, parmaklar kıbleye gelecek şekilde el açık olur.Dirseğin ucu da uyluğun ucuna gelecek şekilde olur. Yani sağ elin parmaklarını açmaz. Aksine uyluğun üzerine gelecek şekilde uyluğa yapıştırır.

Sağ ele gelince, bu konuda sünnet olan; sağ elin sadece serçe parmağı ile yüzük parmağını yumması, baş parmağı ile orta parmağı halka şekline getirmek ve duâ sırasında şehâdet parmağını kaldırıp onu hareket ettirmektir.

İmam Ahmed,Vâil b. Hucr'dan bu şekilde rivâyet etmiş, "el-Fethu'r-Rabbânî" kitabının yazarı da

hadisin senedi hakkında 'Ceyyid' demiştir. "Zâdu'l-Meâd" kitabının muhakkiki de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.İbn-i Kayyim bu görüşe varmıştır.

Fakihlerin görüşlerine gelince, onlar, iki secde arasındaki oturuşta sağ elin, sol el gibi açık olacağı görüşündedirler.Fakat sünnete ittibâ etmek, daha evlâdır. Zirâ sağ elin, sağ ayağın üzerinde açık olacağına dâir ne sahih, ne zayıf, ne de hasen bir hadis vârid olmuştur. Bu konuda sadece vârid olan namazda oturduğu zaman sağ elin, serçe parmağı ile yüzük parmağının yumulması, bağ parmakla orta parmağın halka şekline getirilmesi veya orta parmakla bağ parmağın birleştirilmesidir.Genel olarak bu şekilde gelmiştir.

Hadisin bazı lafızlarında:

"Teşehhüde oturduğu zaman..." şeklinde gelmiştir ki, her iki rivâyet de Sahih-i Müslim'dedir.

Buna göre biz, hadiste geçen: "Namazda oturduğu zaman..." lafzını aldığımızda deriz ki: Bu oturuş, namazdaki bütün oturuşlar için geneldir (yani bütün oturuşları kapsar).

Hadisin bazı lafızlarında gelen: "Teşehhüde oturduğu zaman..." şeklindeki sözü, tahsise delâlet etmez (yani sadece teşehhüdde olduğuna delâlet etmez). Zirâ elimizde fıkıh usûlü âlimlerinin zikretmiş olduğu bir kâide (ölçü) vardır. Bu kâideyi "Neylu'l-Evtâr" adlı kitabında İmam Şevkânî ve "Edvâu'l-Beyân" adlı kitabında Muhammed el-Emîn eş-Şenkîtî dâima zikrederdi.Bu kâideye göre "Umumun bazı fertleri bir hükümle zikredildiği zaman, o hüküm umumun hepsini kapsar." Zirâ bazı fertlerin bir hükümle zikredilmesi, tahsise delâlet etmez. Tahsis, ancak umumun bazı fertlerinin, umuma aykırı olan bir hükümle zikredilmesidir.

Birinciye örnek: Sana desem ki: Öğrencilere ikramda bulun! Bu, bütün öğrencileri kapsayan genel bir emirdir. Sonra sana desem ki: Öğrencilerden olan falancaya ikramda bulun! Bu emir, o öğrenciden başkasına ikramda bulunmamayı gerektirir mi?

Cevap: Hayır. Fakat bu emir, özel olarak zikrettiğin öğrenciye önem vermeyi ve ona özen göstermeyi gerektirir.

İkinci örnek: Sana desem ki: Öğrencilere ikramda bulun! Sonra sana desem ki: Öğrencilerden olan

falancaya ikramda bulunma! Zirâ ben, birinci örnekte falancayı bir hükümle zikretmemin sebebi; umumdan olduğu ve umumun hükmüne mutabık olduğu içindir. İkinci örnekte ise, umuma aykırı olan bir hükümle zikrettim.Bunun içindir ki fıkıh usûlü âlimleri "Tahsisi (özelleştirmeyi/kişiselleştirmeyi) şöyle tanımlamaktadırlar:

"Umumun bazı fertlerini, aykırı bir hükümle ayrı tutmak veya umumun bazı fertlerini hükümden çıkarmak/ayrı tutmaktır."

Dolayısıyla "hâssın hükmünün, âmmın hükmüne aykırı olması gerekir. Eğer hâssın hükmü ile âmmın hükmü birbirine mutabık ise, fıkıh usûlü âlimleri -"Edvâu'l-Beyân" adlı kitabın sahibinin de belirttiği gibi- tahsis ifâde etmeyeceği görüşüne varmışlardır.Bu ise, yukarıda verdiğimiz örnekte açıkça görülmektedir.

Buna göre teşehhüdde elini yummayı tahsis ettiğine dâir İbn-i Ömer'in -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği hadisin bazı lafızları, umuma delâlet eden bazı lafızların tahsis edileceğine delâlet etmez." ("eş-Şerhu'l-Mumti'"; c: 3, s: 177)

Böylece bu meselenin delili ve "eş-Şerhu'l-Mumti'" kitabındaki yeri, sanırım size açıkça belli olmuştur.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.